

Programrapport

Programmets namn: Förskollärarytbildning för pedagogiskt verksamma	Ladokkod: LGFÖB19h Borås
Antal högskolepoäng: 210	Årskull 2019h
Programansvarig: Anneli Bergnell (från h22)	

Som underlag för programrapporten har statistik kring resultatuppföljning och TFU-rapport framtaget av administratörer, använts för analys. Ytterligare underlag som analysen baseras på, är programrapport från närmast föregående kursgrupp, programvärdering och kursrapporter för aktuell kursgrupp samt nyligen startad distansutbildning. Därutöver även minnesanteckningar från valideringsgrupp och programråd under tidsperioden.

Programvärderingsenkäten fanns tillgänglig i Canvas och besvarades av 66,67% motsvarande 28 studenter av 42, vilket är en avsevärt högre svarsfrekvens än föregående kursgrupper. Försiktigtvis kan det tyda på lyckade åtgärder för att höja engagemang för och deltagande i förskollärarytprogrammens utvärderingar, såsom tydliggörande av synpunkternas relevans för planering av program och kurser.

1) Inledande statistik kring svarsfrekvens och genomströmning med mera

Programstatistiken visar att genomströmning för aktuell grupp varit relativt god där 63 av 42 (66,67%) av studentgruppen genomfört utbildningen. Höstterminen 2019 antogs 63 studenter men vid första terminens slut har åtta studenter lämnat programmet. Ytterligare nio studenter med flertalet underkända eller ogenomförda examinationer från samtliga fyra terminer, föll bort mellan fjärde (h20) och femte terminen (v21). Därefter sker några enstaka studieuppehåll, vilket sammantaget ger att 42 studenter registreras på avslutande examenskurs (v22). Programmets förkunskapskrav medger, oavsett avslutande kurser, registrering t o m termin fem, men siffrorna tyder på att studenter själva tagit beslut att avbryta utbildningen när alltför många examinationer saknar godkända resultat. Det går naturligtvis även att spekulera i om pandemin bidrog till avhoppet 2020 då utbildningen övergick till distansundervisning och studentgruppen i sin yrkesutövning samtidigt har en ansträngd arbetsituation. Därtill studerade studenterna tre 30 hp-kurser under 2020. I kursvärderingarna har dock inte fler än vanligt påtalat arbetsbelastningen, även om en försiktighet naturligtvis behöver tas då det inte kan sägas vilka som egentligen

besvarat enkäten. Dock har de som har deltagit i kursutvärderingar under 2020 varit övervägande positivt inställda till distansundervisningen och upplever att de exempelvis fått mer tid till egna studier när det inte rest till campus. Några av dem uttrycker emellertid att de saknar gruppdiskussioner och workshoppar på plats samt direkt input från lärare och studiekamrater.

Vid utbildningens avslut (v22) har 33 studenter 210 Ladokpoäng. Fyra studenter har 195 Ladokpoäng (där endast betyg för examensuppsats saknas). Resterande fem studenter har tillägnat sig mellan 188.5-194 Ladokpoäng. Spridningen i studentgruppens tillgodoräknanden av reell och formell kompetens ser ut som följer:

22-29 hp: 8 studenter
30-39 hp: 4 studenter
40-49 hp: 11 studenter
50-59 hp: 7 studenter
60-69 hp: 7 studenter
70-79 hp: 3 studenter
80-89 hp: 1 studenter
90-97,5 hp: 1 student

En stor spridning i antalet tillgodoräknade poäng, ligger i linje med valideringshandledarnas uppfattningar om stora skillnader i reell kompetens mellan studenter. Det är tydligt att genom programmets individuella validering kan varje students (brister i) kunskaper uppmärksammas för att högskolan ska kunna ge en så rättssäker utbildning med så god kvalité som möjligt. Dock har även frågor om en alltför finkalibrerad kartläggning lyfts i samband med exempelvis ledningsförslag om ökad andel generell validering.

2) Studenternas möjlighet till ansvar och delaktighet

I programutvärderingen anger i stort sett samtliga studenter (96,3%) att de haft möjligheter till ansvar och delaktighet utifrån graderingen att det stämmer helt (63%) eller stämmer ganska bra (33,6%) vilket ses som mycket tillfredställande siffror. Studenterna anger att programmet i sig, möjliggjort eget ansvar och studieupplägg samt att de upplever att åsikter tagits emot och gett upphov till förändringar som varit möjliga. Svaren ligger i linje med de som återfinns i samtliga kursvärderingar.

De flesta av kurserna har haft kursplaneringar med studenterna innan kursstart. De kurser som innehåller 30 hp har även genomfört mittkursvärdering där studenterna har haft möjlighet att framföra synpunkter. Samtliga elva kurser har också haft en skriftlig avslutande kursvärdering.

Studenter på Högskolan i Borås har möjlighet att delta som representanter i programråd och utbildningsutskott och en student från aktuell kursgrupp har deltagit i förskollärarytbildningens programråd.

3) Relationen mellan programmets kurser samt mellan examensmål, lärandemål undervisningsformer och examinationer

De studenter som svarat på programvärderingen är nöjda med utbildningen och anger att den upplevs välplanerad med behjälpliga lärare. De nämner vidare väl sammanhängande kursinnehåll

och att de efter avslutad utbildning kan se en vetenskaplig progression genom programmet.

92,9 % av studenterna svarade att utbildningen uppfyllde förväntningar helt eller ganska bra. 96,4% av de som svarat ansåg att deras förkunskaper var tillräckliga för att tillgodogöra sig programmets innehåll helt eller ganska bra. Detta kan kopplas till att antagningskraven föreskriver att studenterna ska ha varit verksamma i förskolan minst 5 år.

92,8 % ansåg att programmets innehåll varit relevant till lärandemålen (se utbildningsplan) helt eller ganska bra.

85,7 % av studenterna som svarat anser att examinationsformerna varit till stöd för lärandet helt eller ganska bra.

96,4 % anser att undervisningsformerna helt eller ganska bra varit relevanta i förhållande till lärandemålen.

89,3 % svarar att kurslitteraturen helt eller ganska bra varit ett stöd för lärandet.

92,6 % anser helt eller ganska bra att de utvecklat sitt kritiska tänkande genom programmet.

88,9 % av studenterna som svarat anser att lärarna helt eller ganska bra varit ett stöd för lärandet.

Analys av programmets kursrapporter visar i stort överensstämmelse med programrapportens siffror. Det som specifikt lyfts i kursrapporterna såsom programstyrkor är upplevelser av att det är ett program som väl anpassats efter studenternas förkunskaper samt möjligheterna att i yrkesutövningen direkt kunna pröva och återkoppla kursinnehåll. Som styrkor nämns även ett intressant innehåll, kunniga föreläsare, möjligheter att diskutera kursers innehåll med kurskamrater och under lärarledda seminarier. Flertalet röster hörs också för att den distansundervisning som behövt bedrivs under Covid19-pandemin, fungerat övervägande bra vilket är mycket tillfredsställande utifrån hur väl programmet tycks ha kunnat erbjuda måluppfyllelse och kvalitet under en mycket speciell period.

De svagheter som lyfts i kursrapporterna är främst enstaka kursers komprimerade innehåll och därmed upplägg. Någon enskild examination på avancerad nivå lyfts fram där de efterlyser tydligare instruktioner och/eller ytterligare feedback. Ojämnhet i kravnivå mellan kurser eller upplevda brister i viss kursinformation, tas också upp som svagheter. En del av synpunkterna kan kopplas till studenters förkunskaper inom exempelvis matematik eller naturvetenskap. I de fall gapet mellan förkunskaper och undervisning är stora, kan tänkas att undervisningen upplevs extra intensiv och att examinationer kräver större studieprestation. Pågående kursrevideringar kommer dock se över möjliga förändringar och förtydliganden för att förbereda studenter inför förtätad studiesituationen.

Studietakt nämns också övergripande som en svårighet i program, vilket är en återkommande synpunkt i programmet. Aktuell studentgrupp har läst två sommarkurser (dvs tre terminer/år), vilket inte medgett något egentligt avbrott i studierna för önskvärd semestervila. Även valideringen nämns utifrån att några anser sig fått för få mål validerade och hänvisar det till bristande kunskaper hos valideringshandledare i verksamhet. Det senare är emellertid svårt att åtgärda eftersom det är samordnare och/eller rektorer i kommunerna som utser handledare. Det är dock inte bara för få validerade mål som uppmärksammas i utvärderingar, utan även det omvända med för stor andel validerade mål. Det studenterna uttrycker kan härledas till en önskan att ta del av all undervisning och aktuell forskning som erbjuds i programmet.

Det krävs väldigt mycket tid och engagemang av studenterna som läser detta programmet då det "går i ett". Eftersom man läser även under sommaren så blir det ganska intensivt, det bör man vara beredd på. Men vill man så kan man!

För stor omfattning [validering] kanske resulterar i att studenten missar viktig kunskap.

Utifrån ovanstående är lärarlagets erfarenheter av studentgruppen relevanta, då de beskriver studenterna som överlag studiemotiverade och engagerade i sin utbildning. De anger att studenter deltar under föreläsningar (och andra icke-examinerande inslag) som är kopplade till redan validerade målområden dvs sådant som de redan tillgodoräknat sig. Lärarnas upplevelser är att studenterna är måna om att inte missa något aktuellt vilket studenterna själva såsom att de vill "få del av det senaste inom ämnet".

4) Forskningsanknytning i programmet

I programrapporten framkommer att 92,9% av studenterna graderar att de helt eller ganska bra har fått ökad kunskap om och förståelse för forskning samt utvecklat sitt vetenskapliga förhållningssätt. I svaren återfinns kommentarer om att de genom utbildningen förstått hur de "kan använda forskning som stöd i sin yrkesroll" och att de skaffat sig "en stor vetenskaplig ryggsäck". Någon anger även att mötet med forskning inte varit så svåråtkomligt som befarat, utan istället "mer roligt att arbeta med än jag trodde". Det ger en fingervisning om att utbildningens tydliga professions- och forskningsanknytning kan påverka både pågående studiesituation och kommande förskolläraroll. I ett större perspektiv kan sägas, att när fler förskoleverksamma på detta sätt tar sig an och använder forskning, kan verklig förändring i förskolan i stort ske, vilket lovar gott inför barn och ungas framtida utbildning.

Högskolans egna forskare bidrar i hög grad till den forskning som studenterna får del av under utbildningens gång. Studenterna möter i undervisningen således högskolans pågående eller avslutade forskningsprojekt vilkas resultat förhoppningsvis därefter förs ut i verksamhet. Genom hela programmet finns en progression kring studenternas eget vetenskapliga förhållningssätt då de läser om, granskar och själva prövar skilda vetenskapliga metoder. Extra insatser kring vetenskaplig progression och akademiskt skrivande har under senare tid satts in i programmet, efter önskemål både från studenter och examinerande lärare. Studentgrupp nämner inte några upplevda brister i förmågan till akademiskt skrivande och då föregående programgrupp inte heller angav sådana, kan det tolkas som att insatser gett önskvärd effekt och är tillämpbara för den aktuella målgruppen studenter. Det tycks som om utbildningens vetenskapliga upplägg och innehåll blivit synligt för studenterna:

I kurs 7 inser man att allt man gjort under alla kurser flätas samman, allt från observationsrapporten, kunskapsöversikten, metodarbetet till examensarbetet.

5) Programmets resurser och hur dessa har använts

Studentgruppen har fått totalt 5314 timmars undervisning fördelat på fyra 30-hpkurser, fem 15-hpkurser och två 7,5-hpkurser. Även om antalet timmar kan tyckas gott, är det viktigt att ha med sig att siffrorna inte gör skillnad på undervisning för hela gruppen eller delar av gruppen. Då gruppen är relativt stor har exempelvis indelningar i seminarie- och workshopgrupper gjorts. Utifrån utvärderingar kan dock sägas att studenterna överlag upplevt att undervisningen varit tillräcklig förutom i specialpedagogik där ytterligare kunskaper önskas. Diskussioner om kursernas upplägg kommer ha stort fokus under kommande år allt eftersom studenterna i distansutbildningen (med start h21 och h22) kommer längre fram i utbildningen.

Professionsanknytningen i programmet anses vara god utifrån i huvudsak två aspekter. Dels har studenterna själva erfarenheter och dels har flertalet av de undervisande lärarna egen erfarenhet av arbete i förskoleverksamhet, vilket gäller både adjunkter och disputerade lärare inom förskolans

område. På så vis finns beprövad erfarenhet och vetenskaplig kompetens tillgänglig i seminarier såväl som i handledning och examination av självständiga arbeten. Fördelningen av undervisande lärare i programmet ser ut enligt följande: professor: 1%, lektorer: 28,2% och adjunkter: 70,8%. I statistiken saknas en lärare som under perioden befordrats till docent. Utifrån fördelningen kan det vara intressant att jämföra med att hela 88,9 % av studenterna i programutvärderingen svarar att lärarna helt eller ganska bra varit ett stöd för lärandet.

6) Programmets användbarhet och förberedelse för ett föränderligt arbetsliv

Programmet har, som tidigare nämnts, redan i sitt upplägg en stark professionsanknytning utifrån lärares och studenters pedagogiska erfarenhet. Undervisningen eftersträvar dock att ytterligare sammanlänka beprövande erfarenheter och forskning på ett för dessa studenter fördjupat sätt. Utbildningens struktur ger även studenterna möjlighet att direkt bidra till förskolans verksamhetsutveckling genom sina nyvunna kunskaper. I programrapportens fritextsvar nämner flera just att kopplingen mellan teori och praktik är tydlig i programmet och att kunskaperna blir direkt tillämpbara i den egna verksamheten. En föreläsning på fredagen kan således omsättas till egen undervisning på måndagen i barngrupp, vilket även ses som chans till egen (löpande) yrkesutveckling.

Det har varit otroligt lärorika kurser där jag har kunnat ta med mig föregående veckas lärdomar in i den nya veckan. Jag upplever det som en programstyrka, att ha möjlighet till att jobba och studera samtidigt, på så vis. Jag har kunnat ta vara på allt jag lärt mig för att omsätta det i praktiken med en gång och känner att jag verkligen utvecklats inom min roll på förskolans från start.

Bra att flera lärare har yrkeserfarenhet. Teori och praktik länkas samman.

Användbarheten anses vara en av programmets stora styrka och undervisande lärares egen bakgrund i förskola liksom medstudenters erfarenheter, beskrivs som faktorer som länkar och fördjupar teoretiska och praktiska kunskaper.

7) Planerade och nyligen gjorda förändringar i programmet

Programmet har en ny programansvarig från 1/7-22 och överlämning av erfarenheter, arbetsuppgifter, och dokumentation påbörjades före semestern och fortsätter under höstterminen. Det nyligen startade nätverket mellan lärosäten med liknande program, kommer fortsatt erbjuda träffar och diskussionsforum. Borås får sägas vara unikt då den typ av individuell validering av reell kompetens som sker här, inte återfinns på övriga lärosäten och röner uppmärksamhet bland övriga. Tanken är att nätverket fortsatt ska bidra med kompetensutbyte i olika ämnen och former där exempelvis Göteborgs universitet i höst erbjuder ett webinarium med fokus på examination i distanskurser. Till detta tillfälle är, förutom programansvariga, även kursansvariga på nätverkets lärosäten inbjudna.

Det behövs nämnas att fyra ”varianter” av förskolläraryt utbildning för pedagogiskt verkamma fortfarande är igång h22, vilket ställer krav på kursansvariga och undervisande lärare att anpassa efter olika förutsättningar och kursplaner för respektive kursgrupp. Två av grupperna är campusförlagda (en i Skövde och en i Borås) och två grupper är distansutbildningar med start h21 och h22. Sommaren 2023 examineras den sista campusförlagda kursgruppen och därefter är programmet enbart en distansutbildning. Kursplaner har och kommer uppdateras löpande för att motsvara distansutbildningens upplägg. Övergången från campus till distansutbildning

har föranlett ett intensivt arbete inom programmet och även om pandemin gav många lärdomar inför distansundervisning, så är ett enormt arbete nerlagt av kursansvariga och tidigare programansvarig vilket behöver uppmärksammas.

För kursgrupper med start h22 eller senare kommer sommarkurserna upphöra, vilket samtidigt förlänger programmet från 3 till 3,5 år. I utvärderingar har studenter gett uttryck för att det blir alltför intensivt med tre terminer per kalenderår. Lärare som undervisat i dessa kurser har haft likaledes intensivt med planering för tre terminer/år och därtill kortare semestermöjligheter.

Den förlängda utbildningstiden har diskuterats och hur den i så fall skulle påverka intresset för utbildningen. Söktrycket inför h22 har dock varit fortsatt mycket gott (90 behöriga till 60 platser) och därför tycks förändringen ha accepterats av de som vill läsa programmet. En möjlig tolkning är att distansupplägget är så eftertraktat. Optimalt antal studenter (med tanke på antalet valideringshandledare) är dock 48, men då andra utbildningar inom institutionen fick för få sökande och lades ner, beslutade prefekt att öka antalet platser i programmet till 60 studenter. Det kan måhända anses vara en blygsam ökning, men programmet är känsligt även för en mindre sådan på grund av valideringsförfarandet och bristen på valideringshandledare. Kärnan i valideringsprocessen är trots allt högskolans handledare, som med egen bakgrund i förskoleverksamhet, har en fingertoppskänslighet för hur reell kompetens i förskola kan te sig. För att säkerställa valideringens kvalitet behöver de få vara kvar i uppdraget samt möjlighet att i rimlig tid skola in fler lärare med förskolebakgrund till detta hantverk. Detta blir särskilt angeläget om studentantalet ska öka i den omfattning som skett inför h22.

Föregående programansvarig genomförde ett stort arbete med att förtydliga ansökningssidans information om bland annat programmets två stora frågeområden; valideringsprocess och arbetsplatsbyte. Inför kursstart h22 verkar detta arbete buri frukt då få nya studenter tagit kontakt innan ansökning och/eller vid kursstart med frågor. Det verkar alltså som om informationen på sidan går fram, vilket är bra utifrån att studenterna redan innan ansökan behöver få klart för sig vad programmet innebär. Det är exempelvis helt nödvändigt att studenten innan ansökan tar kontakt med sin arbetsgivare eftersom rektor är direkt inblandad i den valideringsprocess som kräver ett arbetsplatsbyte. Föregående år fanns initialt en del synpunkter från rektorer men upplevelsen är att med information så har ansvar, avtal och det praktiska genomförandet av bytet upplevts som positivt. Dock har en del av ersättningen för handledaren på valideringsplatsen inte betalats ut, då kontaktuppgifter saknats. Detta är dock något som direkt har setts över inför h22, där en canvasyta upprättats för smidigare informationsinhämtning.

När det gäller arbetsplatsbytet, så har diskussioner om förändring förts under flera år. I och med distansutbildningens införande så har förslagen återigen blivit aktuella. Samarbetet med lärarutbildningarnas VFU-team har förtätats i frågan och vi närmar oss förslag om att förändra den arbetsplatsförlagda utbildningen (AFU) till att mer efterlikna ordinarie programs verksamhetsförlagda (VFU) och i samband med det eventuellt korta perioden från 8 till 6 veckor. Studenten skulle med detta förslag behöva vara tjänstledig från sitt arbete under AFU och tilldelas plats av samordnare inom respektive kommun. I och med det, skulle studentens beroende av arbetsgivarens möjlighet att ordna en valideringsplats upphöra. En uppbyggnad av VFU-teamets kontaktnät för samordnare runt om i landet, pågår. Vi behöver samtidigt uppmärksamma att inte alla studenter kan vara tjänstlediga av olika anledningar och att förslaget ur det hänseendet kan innebära en viss försämring. Vi behöver även fortsatt se till att programmet är attraktivt för studenter som tidigare valt bort en akademisk utbildning eller som inte kunnat studera av geografiska, ekonomiska, praktiska eller andra skäl. Dock kommer sommarkurserna försvinna och med dem även kravet på två sommarperioder (sammanlagt 8

veckor) tjänstledighet, vilket kan innebära en fördel. Förändring kan ske tidigast hösten 2023 vilket ger oss rimlig tid att se över förslaget och konsekvenser innan beslut.

Nedstängningen av pingpong tycks ha fått en lösning då det meddelats att innehållet i pingpongaktiviteterna kommer sparas centralt efter licenstidens utgång. Det är särdeles viktigt för programmet då pingpong innehåller föregående studentgruppers individuella studieplaner, vilka kan bli aktuella igen efter eventuella studieuppehåll.

Valideringshandledarna startade under föregående år en liten arbetsgrupp med syfte att utveckla både valideringsprocess och att genomlys kursplaner för att i än högre grad anpassa till målgruppen pedagogiskt verksamma studenter. De fyra handledarna tillsammans med tidigare och nuvarande programansvarig, kommer fortsatt utgöra en stomme i utbildningen och fungera som stöd för kursansvariga. I samband med att kursplaner anpassas till distansutbildning, kommer hela programmets innehåll och examinationer ses över med nyckelkompetenser, progression och breddade utmaningar för studentgruppen i fokus. I samband med målöversyn kommer arbetet fortgå med att färdigställa den omfattande matris som samtliga utbildningsprogramansvariga ska färdigställa. Matrisen, där relationen mellan kurs och examensmål illustreras, kommer bli viktig när framtida kursplaner revideras för att säkerställa att inga mål faller bort. I nuläget finns det dock en del centrala strukturproblem med matriserna, vilka behöver åtgärdas innan arbetet kan fortsätta.

Programmets distansutbildning (start h21) går nu in på sitt andra kalenderår och i kursvärderingar för de hittills genomförda tre första kurserna, är studenterna nöja med upplägget men bekymrade över de campusförlagda träffarna. Information om att programmet innehåller upp till två sådana per 30hp-kurs har funnits sedan start, men i utvärderingar framförs åsikter om att fysiska träffar inte borde förekomma alls i en distansutbildning. Campusträffarnas syfte och innehåll behöver därför tydliggöras för kommande studentgrupper. Exempelvis är innehåll såsom estetiska och naturvetenskapliga områden svårare att genomföra på distans med bibehållen god kvalitet. Diskussioner om campusträffarna kommer under kommande termin utgöra ett av utvecklingsområdena för den lilla arbetsgruppen med valideringshandledare och programansvarig.

//Programansvarig Anneli Bergnell